

Organize Sanayi Bölgesinde Sunulan Teşviklerin Sonuçlarının Değerlendirilmesi: Uşak İli Örneği

Neslihan ÇALIŞKAN*

Gülsüm GÜRLER HAZMAN**

ÖZ

Firmaların yatırım kararları birçok faktöre bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Devlet tarafından sunulan ve yatırımcılara önemli avantajlar sağlayan yatırım teşvik sistemi bu faktörlerden biri olarak kabul edilmektedir. Ülkemizde yürürlükte olan yatırım teşvik sisteminde iller gelişmişlik düzeylerine göre bir ayrıma tabiidir ve yatırımın nerede yapılacağına bağlı olarak yatırımcılara çeşitli destek unsurlarından faydalanma imkânı sunulmaktadır. Teşvik sistemine göre, yatırımın organize sanayi bölgesi içinde yapılması halinde yatırımcıların destek unsurlarından daha uzun süreli yararlanmaları söz konusudur. Bu çalışmada organize sanayi bölgelerinde sunulan teşvik unsurlarından yararlanan firmaların, teşvik mevzuatı hakkında algılarının ölçülmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla çalışmada ilk olarak organize sanayi bölgeleri ve yatırım teşvik sistemi hakkında teorik bilgilere yer verilmiştir. Organize sanayi bölgelerindeki firmaların teşvik sistemi hakkındaki bilgileri, yatırım yeri tercihlerinde teşviklerin etkisi ve teşviklerden beklentilerini ölçmek amacıyla Uşak ilinde yer alan Merkez ve Karma Organize Sanayi Bölgeleri'nde faaliyette bulunan tekstil firmaları örneklem olarak seçilmiştir. Analiz sonucunda firmaların faaliyet yılları ile kamusal teşvik algıları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yatırım Teşvik Sistemi, Organize Sanayi Bölgesi, Uşak, Teşviklerden Yararlanma

JEL Sınıflandırması: E62, E22, O23

Evaluation of the Results of Incentives Offered in the Organized Industrial Zone: The Example of Uşak Province

ABSTRACT

Investment decisions of firms vary depending on many factors. The investment incentive system, which is offered by the government and provides significant advantages to investors, is recognized as one of these factors. In the investment incentive system in force in our country, provinces are subject to a distinction according to their development levels and investors are offered the opportunity to benefit from various support elements depending on where the investment will be made. According to the incentive system, investors can benefit from support elements for a longer period of time if the investment is made in an organized industrial zone. In this study, it is aimed to measure the perceptions of companies benefiting from the incentives offered in organized industrial zones about the incentive legislation. For this purpose, the study first provides theoretical information about organized industrial zones and the investment incentive system. In order to measure the knowledge of firms in Organized industrial zones about the incentive system, the impact of incentives on their investment location preferences and their expectations from incentives, textile firms operating in the Merkez and Karma Organized Industrial Zones in Uşak province were selected as the sample.

* Öğr. Gör. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Bölümü, neslihan.caliskan@usak.edu.tr, ORCID Bilgisi: 0000-0001-6118-9570

** Prof. Dr. Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Maliye Bölümü, gghazman@aku.edu.tr, ORCID Bilgisi: 0000-0002-9953-4330

As a result of the analysis, a significant difference was found between the years of operation of the firms and their perception of public incentives.

Key Words: Investment Incentive System, Organized Industrial Zone, Uşak, Benefit from Incentives

JEL Classification: E62, E22, O23

GİRİŞ

Organize sanayi bölgeleri bulundukları bölgede sanayinin planlı bir şekilde gelişmesini sağlamak, sanayileşmeyle birlikte ortaya çıkacak olan çevre sorunlarını önlemek ve kaynakları verimli bir şekilde kullanmak gibi amaçlarla kurulan bölgelerdir. Organize sanayi bölgeleri kuruldukları ilin/bölgenin ekonomik anlamda gelişmesine katkı sağladıklarından ülke ekonomisi için önemli bir yere sahiptir. Bu kapsamda ülkemizde uygulanan teşvik sisteminde, organize sanayi bölgelerindeki yatırımları artırmak ve üretim faaliyetlerinin belirlenen bölgelerde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla organize sanayi bölgesi olmayan yerlere göre farklı uygulamalara yer verilmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünde de organize sanayi bölgelerinin tanımı, önemi ve amaçlarına yer verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde Türkiye’de yatırım teşvik sistemi ana hatlarıyla ele alınmış olup, organize sanayi bölgeleri için farklılaşan teşvik uygulamaları incelenmiştir. Üçüncü bölümde Uşak ilinde yer alan organize sanayi bölgeleri ve özellikleri, Uşak ilinde sunulan teşvik unsurları, 1 Ocak 2022 ile 8 Ağustos 2023 tarihleri arasında yatırım teşvik sistemi kapsamında düzenlenen teşvik belgeleri, yatırım tutarları, yatırım alanları ve istihdam sayıları değerlendirilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise Uşak ilinin Merkez ilçesinde yer alan organize sanayi bölgelerinde faaliyette bulunan tekstil firmalarının teşviklerden faydalanma durumunu ölçmek amacıyla geliştirilen anket uygulamasına ilişkin analizlere yer verilmiştir.

I. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

A. Organize Sanayi Bölgeleri

Organize sanayi bölgesi kavramının birçok tanımı bulunmakla birlikte çalışmada ilk olarak 4562 Sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu’nda yapılan tanıma yer verilmiştir. 4562 Sayılı Kanun’a göre organize sanayi bölgesi; sanayinin özellikle belirli alanlarda yapılanmasını sağlamak bu sayede kaynakları rasyonel yönetmek ve kullanmak, kentleşmeyi yönlendirerek çarpık sanayileşme ve çevre sorunlarını önlemek, kaynak kullanımında verimliliği sağlamak amaçlarıyla oluşturulan mal ve hizmet üretim bölgeleri şeklinde tanımlanmıştır.

Ekim 1996’da ABD Başkanı’nın Sürdürülebilir Kalkınma Konseyi’nin ev sahipliğini yaptığı çalıştayda organize sanayi bölgesinin iki tanımı ele alınmıştır. İlk tanıma göre organize sanayi bölgeleri; malzeme, su, enerji, bilgi, altyapı gibi kaynakları verimli bir şekilde paylaşmak, ekonomik ve çevresel kalite kazanımları sağlamak ve işletme ile yerel toplum için insan kaynaklarının eşit şekilde geliştirilmesini sağlamak amacıyla birbirleriyle ve yerel toplumla iş birliği yapan işletmeler topluluğudur. İkincisi ise; enerji tüketimi, hammadde kullanımı ve atıkları azaltmayı amaçlayan, sürdürülebilir ekonomik, ekolojik ve sosyal ilişkiler

inşa etmenin yollarını arayan planlı malzeme ve enerji alışverişinden oluşan endüstriyel bir sistemdir. (Côté & Cohen-Rosenthal, 1998: 182).

Organize sanayi bölgeleri, birbirleriyle iş birliği içerisinde üretim faaliyetlerinde bulunan KOBİ'lere, ortak bir altyapıdan faydalanarak planlanmış bir alanda daha az maliyetli ve kolay üretim yapma imkânı tanıyan bir sistemdir. Organize sanayi bölgeleri sanayi yatırımlarının özendirilmesi, çarpık kentleşmeyi önlemesi, yerleşimlerin plan dahilinde yapılması, istihdamın artırılması gibi alanlarda kullanılan etkili bir araçtır (Eyuboğlu, 2005: 51). Başka bir tanımda organize sanayi bölgesi; birkaç firmanın aynı anda kullanımı için alt bölümlere ayrılmış ve geliştirilmiş, paylaşılabılır altyapısı ve firmaların yakınlığı ile ayırt edilen geniş bir arazi parçası şeklinde tanımlanmıştır (Peddle, 1993: 108).

Özel sektör yatırımlarının karını ve verimliliğini artırmak amacıyla dünyada ilk bilinçli organize sanayi bölgesi 1896 yılında İngiltere'de kurulmuştur. Sanayinin bir plana dayalı olarak geliştirilmesini sağlamak için 19. yy. sonlarında İngiltere'de uygulanmaya başlayan organize sanayi bölgesi uygulaması, takip eden yüzyılda ABD ve diğer gelişmiş ülkeler tarafından da hayata geçirilmiştir (Çam ve Esengün, 2011: 56). Türkiye'de organize sanayi bölgesi uygulamasına 1961 yılında, pilot bölge seçilen Bursa'da başlanmıştır. 1966 yılında faaliyete geçen Bursa Organize Sanayi Bölgesi kurulduktan birkaç yıl sonra yüksek bir doluluk oranına ulaşmıştır. 1964 yılından itibaren Manisa, Konya, Ankara ve Bartın organize sanayi bölgelerinin kurulması için planlanmalar yapılmış ve böylelikle ülkemizde organize sanayi bölgesi kurulumu yaygınlaşmaya başlamıştır. 1962-1994 yılları arasında Türkiye'de 120 organize sanayi bölgesi inşasına başlanmış olup, 1995-2007 yılları arasında 85 organize sanayi bölgesi kullanıma açılmıştır (Öcal, 2009: 237). Ülkemizde kurulan organize sanayi bölgesi sayısı 2023 yılı sonu itibarıyla 360'a ulaşmıştır. Organize sanayi bölgelerinde istihdam edilen kişi sayısı ise yaklaşık olarak 2,6 milyondur (T.C Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2024: 114).

Büyük yatırımlar gerçekleştirilerek kurulan organize sanayi bölgeleri, bünyesinde bulunanlara iyi çalışma şartları, enerji, su, atık kontrolü gibi altyapı hizmetleri, teknoparklar, sosyal tesisler gibi imkanlar sunarak hem ekonomik hem de sosyal düzen içerisinde birtakım fonksiyonlar üstlenmiştir. Organize sanayi bölgeleri kaynakları etkin kullanmak, teknolojiden faydalanmak, çarpık sanayileşmeyi engellemek, sanayinin bir plana dayalı olarak yerleşmesini ve gelişmesini sağlamak, çevre sorunlarını önlemek gibi amaçlarla kurulmuşlardır (Dağlar, 2015: 616). Bunlara ek olarak KOBİ'leri desteklemek, üretim olanaklarını iyileştirmek, bölgeler arasında oluşan ekonomik farklılıkları dengeli gelişme ile gidermek, sanayi yapılanmalarını şehir merkezlerinin dışına taşıyarak sanayileşmenin kentleşme üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak da organize sanayi bölgelerinin amaçları arasında yer almaktadır (Eyuboğlu, 2005: 53).

Organize sanayi bölgeleri, bulundukları bölgenin kalkınmasına ve istihdamın artmasına katkı sağlayan, ülke ekonomisinin önemli göstergelerinden birisi olan ihracatın artmasına destek olan dolayısıyla bölgeler arası gelir eşitsizliklerinin giderilmesinde önemli katkısı olan yerlerdir. Buralara sağlanan alt

yapı hizmetleri ve çevre düzenlemeleri ile bölgenin gelişmesine de katkı sağlanmaktadır. Dolayısıyla organize sanayi bölgeleri planlı kentleşme için gerekli olan unsurları hem yatırımcılara hem de yöre halka sağlama özelliğine sahiptir. Organize sanayi bölgeleri sadece kentleşme açısından değil, istihdamı artırma yönüyle de yöre halkına fayda sağlamaktadır. İstihdam oluşturmada organize sanayi bölgeleri firmaları iyi bir potansiyele sahiptirler. Burada yer alan firmalar gerek teknik gerekse idari personel ihtiyacını büyük ölçüde bölge halkından karşılamaktadır. Bu bakımdan kuruldukları günden bu yana sayıları artış gösteren organize sanayi bölgelerinin istihdam içindeki payları da artmaktadır.

B. Yatırım Teşvik Sistemi İçerisinde Organize Sanayi Bölgelerinin Yeri

Özendirme, isteklendirme anlamına gelen teşvik kavramı ekonomik kalkınmayı sağlamak, bölgesel dengesizlikleri gidermek, belirli sektörlerle yapılan yatırımların artırılmasını hızlandırmak gibi amaçlarla devletin maliye politikası aracı olarak kullandığı en etkin uygulamalardan biridir. Teşvik devlet tarafından farklı yöntemlerle verilen belirli bir bölgenin ve/veya sektörün diğer bölge ve sektörlerle göre daha yüksek ve hızlı oranda geliştirilmesi amacı taşıyan maddi ve/veya maddi olmayan yardım, destek ve özendirmelerdir (Selen, 2011: 25).

Gelişmiş ülkelerde teşvikler, sahip olunan küresel pazar paylarını korumak ve istihdam imkanlarının artırılmasını sağlamak için uygulanmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde ise ekonomik büyümeyi sağlamak, rekabet etme gücü yüksek mal üretmek, istihdam sağlamak, işsizliği azaltmak, yabancı yatırımların ülkeye girişini sağlamak gibi amaçlara sahiptir. Türkiye’de teşvik uygulamaları, yeni iş alanlarının oluşturularak istihdamın artırılması, yatırımların artırılması ve bölgeler arasında oluşan gelişmişlik farklarının giderilmesi amaçlarıyla uzun yıllardan beri uygulanmaktadır. Kalkınma programlarını tamamlayan nitelikte olan yatırım teşvik sistemleri, yerli üretim ürünlerin kalitesini artırmak, küresel pazarlarda sürekli bir şekilde rekabet edebilmeyi sağlamak ve yabancı yatırımcıları ülke içine çekebilmek için çeşitli politikalar benimsemiştir (Akdeve ve Karagöl, 2013: 336).

Türkiye’de yıllar itibariyle değişen ihtiyaçlara cevap verebilmek amacıyla kanunlarla oluşturulan teşvik sistemleri uygulanmaktadır. Günümüzde uygulanan teşvik sistemi 2009 yılında uygulanmaya başlanan, 2012 yılında düzenlemeler ve ilaveler yapılarak yürürlüğe giren Yatırım Teşvik Sistemi’dir. Yeni teşvik sisteminin hukuki dayanağını 15.06.2012 tarih ve 2012/3305 Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar ile 2012/1 Sayılı Uygulama Tebliği oluşturmaktadır.

Yeni yatırım teşvik sistemi genel teşvikler, bölgesel teşvikler, öncelikli yatırım konuları ve stratejik yatırımlardan oluşmaktadır. Yatırım teşvik sisteminde yer alan uygulamalar ayrı ayrı ele alınırsa;

- Bölgesel teşvikler, iller arasında gelişmişlik düzeyi bakımından oluşan farkları azaltmayı, ihracat ve üretim potansiyellerinin artırılmasını amaçlamaktadır.
- Öncelikli yatırım konuları, belirlenen yatırım konularının 5. Bölge destekleri ile desteklenmesini hedeflemektedir.

- Stratejik yatırımların teşviki ile katma değeri yüksek olan ve cari açığın azalmasına katkı sağlayacak yatırımlar desteklenmektedir.
- Genel teşviklere ise teşvik kapsamı dışında kalan tüm yatırım konuları dahildir (T.C Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2023: 6).

Tablo 1: Yatırım Teşvik Sistemi Destek Unsurları

Destek Unsurları	Genel Nitelikli Teşvikler	Bölgesel Nitelikli Teşvikler	Öncelikli Yatırım Teşvikleri	Stratejik Yatırım Teşvikleri
İstisna (KDV)	✓	✓	✓	✓
GV Muafiyeti (Gümrük Vergisi)	✓	✓	✓	✓
Vergi İnd.		✓	✓	✓
SGK İşveren Hissesi Desteği		✓	✓	✓
SGK İşçi Hissesi Desteği		✓	✓	✓
Kar payı/Faiz		✓	✓	✓
Yatırım Yeri (Tahsis)		✓	✓	✓
İade (KDV)				✓

Kaynak: Yatırım Teşvik Uygulamaları, 2023

Teşvik sisteminde sunulan destek unsurlarına Tablo 1’de yer verilmiştir. Her bir teşvik uygulaması için desteklenecek unsurlar farklılık göstermekte olup aşağıda açıklamaları yapılmıştır (T.C Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2023):

- **KDV İstisnası:** Yatırım teşvik belgesine sahip olan girişimcilerin bu belge kapsamında yatırım malı olarak yurtiçinden ve yurtdışından satın alacakları makine ve ekipmanları, yazılım ve maddi olmayan hak kiralama ve satış işlemlerinde KDV ödememeleri şeklinde uygulanan destek unsurudur.

KDV açısından uygulanan bu destek yatırım sürecindeki firmaların maliyetlerinin azalmasını sağladığı için oldukça önemlidir (Karaş ve Karaş, 2019:19). İstisnaya tabi KDV kapsamının geniş olması teşvik unsurunun etkinliğini artırırken aynı zamanda firmalara büyük ölçüde finansman kolaylığı imkânı sağlamaktadır (Topal, 2016:48).

- **Gümrük Vergisi Muafiyeti:** Yatırım Teşvik belgesi kapsamında yatırım malı olarak ithal edilen makine ve donanımlarının gümrük vergisinden muaf olmasıdır.

- **Vergi İndirimi:** Gelir veya kurumlar vergisinin, yatırım için tespit edilen katkı miktarına kadar indirimli bir şekilde uygulanmasıdır.

- **Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği:** Teşvik belgesi kapsamında gerçekleştirilen yatırımın oluşturduğu ilave istihdam için yatırımcının ödenmek zorunda olduğu sigorta primi işveren hissesinin asgari ücrete denk gelen kısmının belirli bir süre boyunca Bakanlık tarafından karşılanması şeklinde uygulanmaktadır.

- **Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği:** Teşvik belgesi kapsamında gerçekleştirilen yatırım ile oluşturulan ilave istihdam dolayısıyla ödenmesi gereken sigorta primi işçi hissesinin asgari ücrete denk gelen kısmının on yıl boyunca Bakanlıkça ödenmesi şeklinde uygulanmaktadır.

- **Faiz veya Kar Payı Desteği:** Yatırım teşvik belgesindeki sabit yatırım miktarının %70’ine kadar kullanılan ve vadesi en az bir yıl olan kredilere ait ödenmesi gereken faizin veya kar payının belirli bir kısmının Bakanlık tarafından karşılandığı destek unsurudur.

- **Yatırım Yeri Tahsisi:** Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın belirlediği usul ve esaslara göre, yatırım teşvik belgesi düzenlenen bölgesel yatırımlar için yatırım yeri tahsis edilebilir.

Bölgesel teşvik uygulamalarında, 2012/3305 Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı'nın ekinde yer alan iller belirlenen şartları sağlamaları halinde yukarıda sayılan desteklerden yararlanabilmektedirler.

Genel teşvik uygulamalarında, teşvik kapsamı dışında kalan tüm yatırımlar yer aldığından sadece KDV istisnası ve gümrük muafiyeti açısından destek sunulduğu görülmektedir. Bölgesel teşvik uygulamaları ile bölgeler arasında oluşan gelişmişlik farklılıklarını en aza indirmek amaçlanmaktadır. Dolayısıyla bölgesel teşvik uygulamaları ile gelişmişlik bakımından geri kalmış veya daha az gelişmiş bölgelere yapılan yatırımlar artırılmak istenmektedir. Bu kapsamda yatırımları az gelişmiş bölgelere yönlendirmek amacıyla bölgesel teşvik uygulamalarında sunulan destek unsurları çeşitlilik göstermektedir. Öncelikli yatırımların teşviki kapsamında sunulan destek unsurları bölgesel teşviklerde sunulan destek unsurları ile aynı iken en fazla destek unsuru stratejik yatırımların teşvikinde sunulmaktadır.

Tablo 2: Bölgesel Teşvik Uygulamalarında Sağlanan Destek Unsurlarının Oran ve Süreleri

Destek Unsurları			Bölge (1)	Bölge (2)	Bölge (3)	Bölge (4)	Bölge (5)	Bölge (6)
İstisna (KDV)			✓	✓	✓	✓	✓	✓
GV Muafiyeti (Gümrük Vergisi)			✓	✓	✓	✓	✓	✓
Vergi İnd.	Yatırıma Katkı (%)	OSB ve EB Dışı	15	20	25	30	40	50
		OSB ve EB İçi	20	25	30	40	50	55
SGK İşveren Hissesi Desteği		OSB ve EB Dışı (yıl olarak)	2	3	5	6	7	10
		OSB ve EB İçi (yıl olarak)	3	5	6	7	10	12
Yatırım Yeri (Tahsis)			✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kar Payı/Faiz		İç Kredi (Puan Olarak)	—	—	3	4	5	7
		Döviz/Döviz Endeksli Kredi (Puan Olarak)			1	1	2	2
SGK İşçi Hissesi Desteği (Yıl Olarak)			—	—	—	—	—	10

Kaynak: T.C Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Yatırım Teşvik Uygulamaları, 2023

Bölgesel teşvikler kapsamında desteklenecek unsurlar, süreler ve iller 2017 yılında Kalkınma Bakanlığı tarafından Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmaları (SEGE) ile gelişim düzeylerine göre gruplandırılan bölge sistemi dikkate alınarak uygulanmaktadır. Tablo 2'de SEGE Araştırmalarına göre altı bölgeye ayrılan iller için uygulanan destek unsurları ve süreleri yer almaktadır. Tablo 2'ye göre bölgesel teşviklerin destek unsurlarından olan vergi indirimi, yatırıma katkı oranı ve sigorta primi işveren hissesi desteği için organize sanayi bölgeleri ve endüstri bölgelerinde farklı uygulamalara gidildiği görülmektedir. Söz konusu destek unsurları yatırımın organize sanayi bölgeleri ve/veya endüstri bölgelerinde yapılması halinde daha fazla oran ve sürede desteklenmektedir.

II. LİTERATÜR

Literatürde teşviklerin bölgesel ve yerel ekonomiye katkılarını araştıran birçok teorik çalışma bulunmaktadır. Fakat çalışmanın bu bölümünde organize

sanayi bölgelerindeki firmaların teşviklere karşı algısı, ihracat, istihdam, pazar payı ve büyümelerine olan katkıları ve sağladıkları faydaları araştıran ampirik çalışmalara yer verilmiştir.

Ersungur ve Yalman (2009), ihracat teşviklerinin bölgesel kalkınma üzerindeki etkinliğini araştırmak amacıyla Sivas I. Organize Sanayi Bölgesi'nde ihracat yapan 17 işletme ile anket uygulaması gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda ihracatın kalkınmayı desteklediği ve ihracat teşviklerinin firmaların ihracat hacimleri üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Gülmez ve Yalman (2010), yaptıkları çalışmada Sivas I. Organize Sanayi Bölgesi'nde yatırım teşviklerinin bölgesel ekonomiye katkısını araştırmışlardır. 38 KOBİ'nin katılımı ile gerçekleştirilen ankette; teşviklerin KOBİ'lere finansal açıdan fayda sağladığı, katılımcıların %90'ının teşviklerin Sivas iline %74'ünün ise işletmelerine olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çam ve Esengün (2011), Osmaniye Organize Sanayi Bölgesi'nde teşviklerinin yeterliliğini 74 küçük ve orta ölçekli firma ile yürüttükleri anket uygulaması ile araştırmayı hedeflemişlerdir. Çalışma sonucunda ankete katılanların %49'u işletmelerini teşvik uygulamalarından sonra kurduğunu, %80'i organize sanayi bölgesi içinde olmanın kendilerine avantajlar sağladığını, %88'i ise yeni yatırım yapma düşüncelerinde teşviklerin etkili olduğunu ifade etmişlerdir.

Bayraktaroğlu vd. (2015), Antalya Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyette olan 96 firma ile gerçekleştirdikleri anket uygulamasında KOBİ'lere sağlanan teşviklerin ihracat performansı üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Çalışmada KOBİ'lerin faydalandığı vergi, resim ve harç istisnası, kurumlar vergisi, gelir vergisi ve KOSGEB desteklerinin firmaların karlılık, istihdam, dış pazarlara açılma, üretim kalitesi ve verimliliği üzerinde olumlu katkılarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sarı (2018), çalışmasında Afyonkarahisar, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa ve Uşak illerinde yer alan toplam 12 organize sanayi bölgesinin etkinliğini veri zarflama yöntemi kullanarak belirlemeyi amaçlamıştır. Analiz sonucunda Afyonkarahisar Organize Sanayi Bölgesi, İscehisar Mermer İhtisas Bölgesi, Manisa Organize Sanayi Bölgesi, Salihli Organize Sanayi Bölgesi ve Uşak Organize Sanayi Bölgesi'nin farklı teşvik bölgelerinde olmalarına rağmen etkinlik değeri %100 bulunmuştur.

Çelik ve Dinçsoy (2019), tarafından Edirne Organize Sanayi Bölgesi'nin sağladığı avantajların firmalar üzerindeki etkisini araştıran bir çalışma gerçekleştirilmiştir. 26 firma sahibi ile yapılan anket uygulamasında Edirne Organize Sanayi Bölgesi'nin gümrük sınırına yakın olması, tarım açısından verimsiz ve deprem riskinin az olduğu bir arazide kurulu olması kuruluş yerinin seçimi bakımından avantaj sağlamaktadır. Fakat Edirne Organize Sanayi Bölgesi'nde ulaşım problemi, kalifiye eleman bulmada yaşanan sorunlar ve şehrin teşvik sisteminde 2. bölgede yer alması sebebiyle sunulan teşviklerin yetersiz bulunması gibi dezavantajların olduğu tespit edilmiştir.

Hamamcı ve Kahreman (2020), Erzurum'da 2012-2017 yılları arasında farklı sektörlerde faaliyette bulunan yatırım teşvik belgesine sahip firmaların

teşviklerden faydalanma durumunu tespit etmeyi amaçlayan çalışmalarında, 70 katılımcı ile anket uygulaması gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada, 5. bölgeye sunulan destek unsurları ankete katılanlar tarafından yeterli bulunmamakla birlikte teşviklerin firma ve şehrin ekonomisine önemli düzeyde fayda sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Şık ve Süygün (2021), Mersin-Tarsus Organize Sanayi Bölgesi özelinde ihracata yönelik verilen teşviklerin etkinliğini ölçmek amacıyla 101 katılımcıya anket uygulamıştır. Çalışmada ihracat teşviklerinin etkinliğinin ihracat yapma süresine, istihdam edilen kişi sayısına, işletme sahibinin eğitim durumuna ve ihracat gelirlerinin cirodaki payına göre değişiklik gösterdiği belirlenmiştir.

III. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Araştırmanın amacı; firmaların yararlandıkları kamusal teşvikler hakkında farkındalık düzeylerinin ve teşviklerin avantajları hakkındaki algılarının tespit edilmesidir. Bu amaç için Uşak ilinin Merkez ilçesindeki organize sanayi bölgelerinde (Merkez Organize Sanayi Bölgesi ve Karma Organize Sanayi Bölgesi) faaliyet gösteren tekstil firmaları araştırmanın örneklem kitlesi olarak ele alınmıştır.

Uşak ili bölge bazlı sistemde 3. bölgede yer aldığından bölgesel teşvik uygulamalarında, 3. bölge destek unsurlarından faydalanmaktadır. Bu doğrultuda KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti, yatırım yeri tahsis ve faiz desteği Uşak ilinde bölgesel teşvikler kapsamında sunulan destekler arasında yer almaktadır. Vergi indirimi ve yatırıma katkı oranı organize sanayi bölgesi dışında %25, organize sanayi bölgesi içinde %30 şeklinde uygulanmaktadır. Sigorta primi işveren hissesi desteği ise organize sanayi bölgesi dışındaki yatırımlar için 5 yıl, organize sanayi bölgesi içindeki yatırımlar için 6 yıl süreyle desteklenmektedir.

Uşak ilinde 01.01.2020-08.08.2023 tarihleri arasında toplam 381 yatırım teşvik belgesi düzenlenmiştir. Teşvik belgesi düzenleyen firmaların üç tanesi yabancı sermayeye sahip iken 378 tanesi yerli sermayeye sahiptir. Teşviklerden yararlanan firmaların başlıca yatırım konuları enerji, hizmet, imalat, madencilik ve tarımdır. Uşak ilinde 01.01.2020-08.08.2023 tarihleri arasında düzenlenen 381 teşvik belgesinde belirtilen toplam yatırım tutarı 10.272.830.022 TL'dir. Başka bir ifade ile yaklaşık üç yıllık zaman diliminde yatırım teşvik sisteminden faydalanılarak şehirde 10.272.830.022 TL yatırım yapılmıştır. Teşvik sistemi ile desteklenen bu yatırımların şehrin ekonomik anlamda büyümesine ve kalkınmasına katkıda bulunacağı açıktır. Yatırım teşvik sistemi kullanılarak düzenlenen teşvik belgelerinde 4.288 kişiye istihdam sağlanacağı da yer almaktadır. Bu durum ise şehirde yeni çalışma alanları oluşturarak iş imkanlarının genişlemesine ve işsizlik oranının azalmasına katkıda bulunmuştur.

Uşak ilinde bir tanesi kurulum aşamasında olmak üzere toplam dört tane organize sanayi bölgesi bulunmaktadır. İlde yer alan organize sanayi bölgelerinin doluluk oranı %85,63'tür. Şehirde ilk olarak 1977 yılında Uşak Organize Sanayi Bölgesi kurulmuştur. 2023 yılı itibarıyla Uşak Organize Sanayi Bölgesi'nde 331 firma bulunmakta olup 15.500 kişi çalışmaktadır (Zafer Kalkınma Ajansı, 2023: 8). Bahsedilen firmalarda, çalışmanın amacı kapsamında anket uygulamak için öncelikle konu ile ilgili uluslararası ve ulusal çalışmalar irdelenerek anket formu

tasarlanmıştır. Anket, 01.03.2024-30.03.2024 tarihleri arasında Google anket uygulaması aracılığı ile gerçekleştirilmiş olup, firmalara anket hakkında bilgi vermek için her biri telefon ile aranmıştır. Toplam 84 firma olduğu Zafer Kalkınma Ajansı Uşak YDO ve ilgili tarihlerde yayımlanan Resmî Gazetelerden tespit edilmiştir. Gönderilen anketlerin geri dönüş sayısı 30 olarak gerçekleşmiştir.

Tasarlanan ankette yaygın olarak kullanılan 5’li likert ölçeği tercih edilmiş olup, anket sorularının belirlenmesinde Çam ve Esengün (2011), Hamamcı ve Kahreman (2020) çalışmalardan yararlanılmıştır. Çalışmada değerlemeye alınan anket sayısı 30 olduğundan nonparametrik analizler kullanılmıştır. Demografik testler ve çapraz tablolar ile yapılan değerlendirmeler sonrasında, gözlem sayısı 30 olduğu için birbirinden bağımsız iki veya daha fazla örneklemin bağımlı bir değişkene ait ölçümlerinin karşılaştırılmasında Kruskall-Wallis ve Mann-Whitney U testleri uygulanmıştır.

Yapılan çalışma ile firmaların (Uşak ili Organize Sanayi Bölgeleri Tekstil Firmaları) kamusal teşvikler hakkındaki algıları tahmin edilmek istenmiştir. Hazırlanan ankette toplam 26 sorudan oluşan değişkenler mevcuttur.

III. VERİLERİN ANALİZİ

Firmaların (Uşak ili Organize Sanayi Tekstil Firmaları) kamusal teşvikler hakkındaki algılarını ölçmek amacıyla yapılan çalışmada geliştirilen hipotez testlerine geçmeden önce firmalar hakkında demografik özelliklerin gösterildiği dağılıma bakmak gereklidir.

Tablo 3: Katılımcılar ve İşletme Hakkında Demografik Analizler

	Sıklık	%		Sıklık	%
İşletme Yapısı			Cevaplayıcının Konumu		
Anonim Şirket	12	40	İşletme Sahibi	7	23.3
Limited Şirket	18	60	Yönetici	7	23.3
Faaliyet Yılı			Müdür	7	23.3
0-3 yıl	1	3.3	Yönetim Kurulu Üyesi	1	3.3
4-6 yıl	3	10	Muhasebe	6	20
7-9 yıl	3	10	Büro Görevlisi	2	6.7
10-12 yıl	3	10	Yöneticinin Yaşı		
13 yıl ve üzeri	20	66.7	31-40 yaş	7	23.3
Çalışan Sayısı			41-50 yaş	12	40
11-25 kişi	5	16.7	51-60 yaş	6	20
26-50 kişi	7	23.3	61 ve üzeri	5	16.7
51-100 kişi	9	30	Yöneticinin Eğitim Durumu		
101 ve üzeri	9	30	İlkokul	2	6.7
İhracat Durumu			Ortaokul	1	3.3
Evet	21	70	Lise	12	40
Hayır	9	30	Önlisans	1	3.3
			Lisans	13	43.3
			Lisansüstü	1	3.3

Tablo 3’te görüldüğü üzere, şirketlerin % 40’ı anonim, % 60’ı ise limited şirket statüsündedir ve şirketlerin %60’ı 50 kişi üzerinde çalışan ile faaliyet göstermektedir. Şirketlerin %70’inin ihracat gerçekleştirdiği dolayısıyla bölge ekonomisi için yerel anlamda önemli hasıla elde ettiği söylenebilir. Firmaların yarısından fazlası (%66.7’si) faaliyette bulunma süresi açısından 13 yıl ve üzeri sektörde bulunmaktadır. Firma sahipleri hakkında ise, eğitim durumu açısından

%43.3'ünün lisans mezunu olduğu ve %40'ının da lise mezunu olduğu görülmektedir.

Araştırma bulguları için öncelikle katılımcıların işletme yapısı ile “Uşak İli Organize Sanayi Bölgesini Tercih Nedenleri” hakkında soruya verdikleri cevapları işletme yapısı değişkenini dikkate alarak görebiliriz. Katılımcıların birden fazla şıkkı işaretleyebildikleri bu soruda, değerlendirme her bir soru için ayrı ayrı sunulmaktadır. Bunun için çapraz tablolar kullanılmıştır.

Tablo 4: Uşak İli Organize Sanayi Bölgesini Tercih Nedenleri ile İşletme Yapısı Hakkında Çapraz Tablo Dağılımı

		Sayı	%
Teşvikler bakımından avantajlı olması	Anonim	6	20
	Limited	6	20
Ulaşım maliyetinin düşük olması	Anonim	3	10
	Limited	2	6.7
İşgücünün ucuz olması	Anonim	2	6.7
	Limited	3	10
Coğrafi konumunun avantajlı olması	Anonim	5	16.7
	Limited	9	30
Memleketim olması	Anonim	7	23.3
	Limited	9	30

Ankete katılan kişilerin Uşak ili tercih etme nedenleri arasında ilk sırada memleketleri olması seçeneği gelmektedir. Bunun yanında Uşak ilini tercih nedenleri arasında coğrafi açıdan konumun avantajlı olması da yer almaktadır. Firmaların yapısı ikili ayrımla değerlendirildiğinde, firma yapısı ile tercih nedenleri arasında gözle görülür ciddi farklar olmadığı görülmektedir.

Uşak ili organize sanayi bölgesinde tekstil sektöründe faaliyet gösteren ve devlet teşviklerinden yararlanan firmalara yöneltilen ankette, kamusal teşviklerden yararlanma ve farkındalık düzeylerini yani algılarını ölçmek için toplam 15 soru yöneltilmiştir.

Bu soruların ortalamaları alınarak “ortalama” değişkeni elde edilmiş ve bu değişkenin firmaların yapılarına faaliyet yıllarına göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için hipotezler aşağıdaki gibi oluşturulmuştur:

- (1) H₀: Kamusal teşvik algısı ve firma yapısı arasında anlamlı bir farklılık yoktur
- (1) H₁: Kamusal teşvik algısı ve firma yapısı arasında anlamlı bir farklılık vardır
- (2) H₀: Kamusal teşvik algısı ve firma faaliyet yılı arasında anlamlı bir farklılık yoktur
- (2) H₁: Kamusal teşvik algısı ve firma faaliyet yılı arasında anlamlı bir farklılık vardır

Firma yapısı itibariyle ankete katılanlar “anonim” ve “limited” olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Faaliyet yılı ile “9 yıldan az” ve “10 yıl ve üzeri” olmak üzere iki gruba ayrılmıştır.

Tablo 5: Kamusal Teşvik Algısı Hakkında Firma Yapısı ve Faaliyet Yılı Bazında Mann- Whitney U Testi

	Test İstatistiği	Anlamlılık
Kamusal teşvik algısı ¹ ve firma yapısı	887,000	0.374
Kamusal teşvik algısı ve firma faaliyet yılı	343,000	0.066*

Açıklamalar: 1: Toplam 15 değişken ortalaması alınarak elde edilmiş “ortalama” değişkeni dikkate alınarak analiz yapılmıştır, *: $p < 0.10$

Mann- Whitney U testi bulguları yorumlanırken anlamlılık hesaplamalarında kabul edilen sınır değer 0,05'tir. Ancak sosyal bilimlerde %90 güvenilirlik yani %10 hata payı ile yorum yapılabilir. Bu yüzden sadece bir hipotezde analiz sonucunda $p < 0.10$ olduğundan, karşılaştırılan veriler arasında anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkündür. Bu durumda kamusal teşvik algısı firmaların faaliyet yılına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ancak firma yapısı ile kamusal teşvik algısı arasında anlamlı bir farklılık söz konusu değildir. Yani firmaların anonim ya da limited yapıda olması kamusal teşvik algıları üzerinde bir farklılık yaratmamaktadır.

Buradan hareketle anlamlı farklılığın tespit edildiği hipotez için tek tek 15 sorunun ele alındığı analiz tekrarlanmıştır ve 0.05 düzeyinde anlamlı farklılığın olduğu sorular ele alınmıştır. Bu sorular aşağıdaki tablodaki gibidir.

Tablo 6: Anlamlı Farklılık Tespit Edilen Değişkenlere Ait Mann- Whitney U Testi (2 nolu Hipotez)

	Test İstatistiği	Anlamlılık
Uşak Organize Sanayi Bölgesinde verilen teşvikler sayesinde işletmemizde çalışan kişi sayısını arttırdık	36,000	0.02*
Uşak Organize Sanayi Bölgesinde verilen teşvikler işletmemizin maliyetlerini azalttı	35,000	0.02*
Uşak Organize Sanayi Bölgesinde verilen teşvikler işletmemizin pazar payını yükseltti	37,000	0.03*
Uşak Organize Sanayi Bölgesinde verilen teşvikler işletmemizin ihracat kapasitesini arttırdı	36,000	0.02*

Açıklamalar: *: $p < 0.05$

Yapılan analizde sadece 4 soruda 0.05 düzeyinde anlamlı farklılık tespit edildiğinden sadece bu soruların yer aldığı test sonuçları Tablo 6'de yer almaktadır. Bu değişkenler için H_0 reddedilmiş, H_1 kabul edilmiştir. Firmaların faaliyet yılları değiştikçe, kamusal teşvikler hakkındaki algıları benzerlik sergilememektedir. Bu farklılık, teşviklerin sağladığı avantajlar hakkında sorulan dört adet soruda ortaya çıkmıştır. Teşviklerin firmaların maliyetlerini azalttığı, pazar payları ile ihracatlarını ve çalışan sayısını arttırdığı hakkında firmalar benzer fikirde değildir.

Uşak ili organize sanayi bölgesinde tekstil sektöründe faaliyet gösteren ve devlet teşviklerinden yararlanan firmaların kamusal teşvik algısı için firma çalışan sayısının dikkate alındığı bir hipotez ise;

(3) H_0 : Kamusal teşvik algısı ve firma çalışan sayısı arasında anlamlı bir farklılık yoktur

(3) H_1 : Kamusal teşvik algısı ve firma çalışan sayısı arasında anlamlı bir farklılık vardır

Çalışan sayısı açısından ankete katılan firmalar, beş grupta kodlanmış olup bunlar; 0-10 kişi için “1”, 11-25 kişi için “2”, 26-50 kişi için “3”, 51-100 kişi için “4” ve son olarak 101 kişi ve üzeri için “5” şeklindedir.

Tablo 7: Kamusal Teşvik Algısı Hakkında Firma Çalışan Sayısı Bazında Kruskall- Wallis Analizi

	Test İstatistiği	f	Anlamlılık
Kamusal teşvik algısı ve firma çalışan sayısı	11,032	34	0.794

Açıklamalar: *: $p < 0.05$

Kruskall-Wallis testine göre anlamlılık düzeyi 0,05'ten büyük ise karşılaştırılan veriler arasında anlamlı bir fark olmadığı ifade edilir. Tablo 7'deki sonuca göre, $p > 0.05$ olarak tespit edildiğinden, karşılaştırılan veriler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla firmaların çalışan sayısı değişse de kamusal teşvikler hakkındaki fikirleri farklılık göstermemiştir.

Firmaların sağlanan teşviklerin ekonomik etkileri hakkındaki görüşleri için ise; işletmenin rekabet gücüne, istihdama, pazar payına, ihracata ve yatırım olanaklarına etkisi hakkında sorular yönetilmiş olup verilen cevapların dağılımı aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 8: Kamusal Teşviklerin Ekonomik Etkileri Hakkında Firmaların Dağılımı

	Sıklık	%
Uşak Organize Sanayi Bölgesinde verilen teşvikler işletmemizin rekabet gücünü arttırmıştır	17	56.7
Uşak Organize Sanayi Bölgesinde verilen teşvikler sayesinde işletmemizde çalışan kişi sayısını arttırdık	15	50
Uşak Organize Sanayi Bölgesinde verilen teşvikler işletmemizin pazar payını yükseltti	15	50
Uşak Organize Sanayi Bölgesinde verilen teşvikler işletmemizin ihracat kapasitesini arttırdı	11	36.7
Uşak Organize Sanayi Bölgesinde verilen teşvikler işletmemizin yatırım olanaklarını arttırdı	17	56.7

Firmaların teşviklerin etkileri hakkında verdikleri cevaplara bakıldığında, genel olarak teşviklerin ekonomik etkileri hakkında olumlu görüşe sahiptirler. Özellikle sağlanan teşviklerin işletmenin rekabet gücünü artırdığını ve işletmenin yatırım olanaklarını olumlu etkileyerek artırdığını ifade edenlerin oranı %56.7 olarak tespit edilmiştir. Teşvikler ile birlikte istihdama ve pazar payına olumlu etkiler olduğunu düşünen firma oranı ise %50 olarak tespit edilmiştir. Tüm bu oranlar dikkate alındığında; ankete katılan firmaların yarısından fazlası, teşvikler ile hedeflenen ekonomik sonuçlara ulaşıldığını düşünmektedir. Bu sonuçlar, politika yapıcıları açısından sınırlı bir alanda araştırma yapılmış olsa da memnuniyet vericidir.

SONUÇ

Ekonomik büyüme ve kalkınmanın sağlanması, ülkedeki üretim düzeyinin artırılmasıyla yakından ilişkili bir durumdur. Ülkedeki üretim düzeyinin artırılması için yeni yatırımların yapılması gerekmektedir. Organize sanayi bölgeleri, artan sanayi faaliyetlerinin planlanmış bölgelerde yapılmasını sağlamak, çevre üzerindeki olumsuz etkileri azaltmak ve yatırımcıların yatırımlarını gerçekleştirirken büyük miktarlardaki altyapısal harcamaları yapmak durumunda olmamaları için uzun yıllardan beri varlığını sürdüren üretim bölgeleridir.

Ülkemizde yatırımları artırmak amacıyla uygulanan yatırım teşvik sistemi, çeşitli destek unsurları ile yatırımcılara destekler sunmaktadır. Yatırım teşvik sistemi içerisinde yer alan destek unsurları KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti, vergi indirimi, sigorta primi işveren ve işçi hissesi desteği, faiz veya kâr

payı, yatırım yeri tahsisi ve KDV iadesidir. Bu destek unsurlarından vergi indirimi, yatırıma katkı oranı ve sigorta primi işveren hissesi desteği kuruldukları ilin gelişmişlik düzeyine bağlı olarak organize sanayi bölgeleri için farklı oran ve sürelerde desteklenmektedir. Uşak ili özelinde gerçekleştirilen bu çalışmada 01.01.2020-08.08.2023 tarihleri arasında firmaların kamusal teşvikler algılarının tespiti amaçlanmıştır. Bu amaç için hazırlanan ankette hedef kitle olarak organize sanayi bölgesi bünyesinde faaliyet gösteren firmalar tercih edilmiştir. Bu sayede kamusal teşvikler hakkında neler düşündükleri, teşvik sisteminden beklentileri, farkındalıkları ve teşviklerin onlara sağladığı avantajların çeşitliliği hakkında fikirlerini almak mümkün olmuştur. Böylece teşviklerin faydaları hakkında da çıkarımlar yapmak mümkün olabilecektir. Bu amaç için anket formu geliştirilerek Uşak Merkez Organize Sanayi Bölgesi ve Karma Organize Sanayi Bölgesi'nde kayıtlı ve teşvik belgesine sahip 84 tekstil firması tespit edilmiş, 01.03.2024-30.03.2024 tarihleri aralığında 30 firma ile uygulama yapılmıştır. (Tekstil firmalarının 15 tanesinin iletişim bilgilerine ulaşılamadığından anket uygulaması 84 firmaya gönderilmiş olup 30 firma ankete katılım sağlamıştır.)

Analizde firmaların kamusal teşvik algısı ile çeşitli yapısal özellikleri arasında farklılık olup olmadığı araştırılmak istenmiş ve bu çerçevede firmaların yapısının, faaliyet yıllarının ve firma çalışan sayısının kamusal teşvik algılarını etkileyip etkilemediği belirlenmek istenmiştir. Katılımcılar firma yapılarıyla ilişkilendirilirken iki grup (anonim ve limited) olmak üzere ele alınmıştır. Faaliyet yılı ile ilişkilendirilirken ise 9 yıldan az ve 10 yıl ve üzeri olmak üzere iki grup belirlenmiştir. Firma büyüklüğü açısından bir gösterge olarak çalışan sayısı ele alınmış ve çalışan sayısı ile ilişkilendirmek için ise ankete katılan firmalar beş grupta kodlanmıştır. Bu kodlamalar; 0-10 kişi için "1", 11-25 kişi için "2", 26-50 kişi için "3", 51-100 kişi için "4" ve son olarak 101 kişi ve üzeri için "5" şeklindedir.

Testler sonucunda, 15 soruda ortalaması alınarak belirlenen kamusal teşvik algısı ile firmaların faaliyet yılına göre anlamlı bir farklılık söz konusudur. Ancak burada 0.06 olasılık değeri ile analiz sonucu elde edilmiş olup, %5 hata payı ile bakıldığında anlamlı farklılık yoktur. Eğer %10 hata payı ile yorum yapmak gerekirse ancak o zaman kamusal teşvik algısı ile firmaların faaliyet yılına göre anlamlı bir farklılık söz konusudur. Sonuç itibarıyla firmaların faaliyet yılları değiştikçe sadece dört soruda anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Bu sorular çerçevesinde firmalar, teşviklerin firmaların maliyetlerini azalttığı, pazar payları ile ihracatlarını ve çalışan sayısını artırdığı hakkında benzer fikirde değildir. Çalışmada likert tipinde 15 soru olduğu düşünüldüğünde sadece dört soru hariç büyük ölçüde firmaların faaliyet yılları itibarıyla kamusal teşvik algıları benzerlik arz etmiştir diyebiliriz.

Bir diğer hipotez olan firma yapısı ile kamusal teşvik algısı arasında anlamlı bir farklılığın sınındığı analizde ise, firmaların anonim ya da limited yapıda olması kamusal teşvik algıları üzerinde bir farklılık yaratmamaktadır. Son hipotez ile firma büyüklüğü açısından çalışan sayısı ele alınmış ve firmaların çalışan sayısı değişse de kamusal teşvikler hakkındaki fikirleri farklılık göstermemiştir. Diğer

hipotezler de farklılık tespit edilememesi firmaların çeşitli yapısal özelliklerinin kamusal teşvik algısının belirleyicisi olmadığı anlamında da yorumlanabilir. Şirket özelliği gereği sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olup, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu olsa da yani pay sahiplerinin şirkete karşı sorumluluğu, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları sınırlı olsa da ya da daha küçük ortak sayısı ve sermaye ile kurulmuş limited yapıda olsa da, şirketlerin kamusal teşviklere yaklaşımı büyük ölçüde benzer özellikler taşımaktadır diyebiliriz.

Firmalara sağlanan teşviklerin ekonomik sonuçları hakkında sorulan sorularda cevaplar yüzdeler olarak değerlendirilmiş ve ankete katılan firmaların yarısından fazlasının teşvikler ile hedeflenen ekonomik sonuçlara ulaşıldığı konusunda hemfikir oldukları görülmüştür. Teşviklerin beklenen etkilerinin tahmin edilmesi ve yorumlanmasında yararlanıcıların görüşleri önem arz etmektedir çünkü teşviklerin amacına ulaşması için bu algı, değerli bir geri dönüş niteliğindedir. Özellikle teşviklerden yararlananlardan alınan bu türlü geri dönüşler politika yapıcılar açısından önemli ve geri dönüş niteliğinde bilgidir. Bu bilgiler her ne kadar sınırlı bir araştırma alanından sağlanmış olsa da ilerleyen çalışmalarda daha geniş kitlelere yönelik benzer anketler ile sonuçlar elde edilebilir ve sonuçlar gözlemlenebilir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Makalenin tüm süreçlerinde Yönetim ve Ekonomi Dergisi'nin araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır

Çıkar Beyanı

Yazarların herhangi bir kişi ya da kuruluş ile çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

- Akdeve, E., and Karagöl, E. T. (2013).Geçmişten Günümüze Türkiye’de Teşvikler ve Ülke Uygulamaları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 37, 329-350. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/55899>
- Altay, A., ve Karabulut, Ş. (2017). Türkiye’de Mali Teşvik Sistemi ve Yatırımlara Sağlanan Mali Teşviklerin Değerlendirilmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(4), 189-202. <https://doi.org/10.30803/adusobed.353997>
- Bayraktaroğlu, H., Karaman, D., ve Kalkan, A. (2015). Kobilere Sağlanan Teşviklerin Firmaların İhracat Performansına Katkısı: Antalya Organize Sanayi Bölgesi’nde Bir Uygulama. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, 31, 89-108. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/372845>
- Côté, R. P. and Cohen-Rosenthal, E. (1998). Designing Eco-Industrial Parks: A Synthesis of Some Experiences. *Journal of Cleaner Production*, 6(3), 181-188. [https://doi.org/10.1016/S0959-6526\(98\)00029-8](https://doi.org/10.1016/S0959-6526(98)00029-8)
- Çam, H. ve Esengün, K. (2011). Organize Sanayi Bölgeleri ve Uygulanan Teşvik Politikalarının İşletmeler Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi: Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinde Uygulama. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 13(21), 55-63. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/107314>
- Çelik, N. ve Dinçsoy, O. M. (2019). Kalkınma ve Organize Sanayi Bölgeleri: Edirne OSB Üzerine Bir Araştırma. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 28-45.

- https://www.researchgate.net/publication/346059813_Kalkinma_ve_Organize_Sanayi_Bo_lgeleri_Edirne_OSB_Uzerine_Bir_Arastirma_Development_and_Organized_Industrial_Z_ones_A_Research_on_Edirne_OIZ#fullTextFileContent
- Dağlar, H. (2015). Türkiye’de Organize Sanayi Bölgelerinin Kurumsallaşması ve Karşılaştıkları Sorunlara Çözüm Önerileri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2), 615-638. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/382366>
- Ersungur, M. Ş., ve Yalman, N. İ. (2009). Bölgesel Kalkınmada İhracat Teşviklerinin Etkinliği: Sivas İlinde Bir Uygulama. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 10(1), 81-98. <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/90480/>
- Eyuboğlu, D. (2005). 2000’li Yıllarda Organize Sanayi Bölgelerimiz. *Verimlilik Dergisi*, 3, 49-80. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/verimlilik/issue/30711/331879>
- Gülmez, M. ve Yalman, N. İ. (2010). Yatırım Teşviklerinin Bölgesel Kalkınmaya Etkileri: Sivas İli Örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24(2), 235-257. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/30305>
- Hamamcı, E. D. E., ve Kahreman, Y. (2020). 2012 Yatırım Teşvik Sistemi’nin Bölgesel Kalkınma Üzerindeki Etkisi: Erzurum’da Bir Uygulama. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 34(1), 185-213. <https://doi.org/10.16951/atauniiiid.634064>
- Karaş, G. ve Karaş, E. (2019). Mali Teşvik Sisteminde Yer Alan Amaç ve Araçlara İlişkin Genel Bir Değerlendirme. (Ed: M. Taytak ve M.Ü. Şaşmaz). *Türkiye’de Mali Teşvik Sistemi ve Uygulamaları*. Bursa: Ekin Yayınevi, 3-26.
- Öcal, F. M. (2009). Konya Organize Sanayi Bölgeleri’nde Faaliyet Gösteren Firmaların Sahiplerinin Sosyo-Kültürel Açından İncelenmesi/2008. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 12(1-2), 231-248. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/116683>
- Peddle, M. T. (1993). Planned Industrial and Commercial Developments In The United States: A Review of The History, Literature and Empirical Evidence Regarding Industrial Parks. *Economic Development Quarterly*, 7(1), 107-124. <https://doi.org/10.1177/089124249300700110>
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2023). Yatırım Teşvik Uygulamaları <https://www.sanayi.gov.tr/destek-ve-tesvikler/yatirim-tesvisistemleri/md0103011615> Erişim Tarihi: 27.12.2023
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2024). 2023 Yılı Faaliyet Raporu <https://www.sanayi.gov.tr/plan-program-raporlar-ve-yayinlar/faaliyet-raporlari/mu2802011618> Erişim Tarihi: 26.10.2024
- Sarı, E. B. (2018). Organize Sanayi Bölgelerinin Etkinliklerinin Veri Zarflama Analizi ile Değerlendirilmesi. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 10(2), 17-32. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/687704>
- Selen, U. (2011). Maliye Politikası Aracı Olarak Teşvik Uygulamaları. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Şık, H. & Süygün, M. S. (2021). İhracata Yönelik Devlet Yardımlarının Etkinliği: Mersin-Tarsus Organize Sanayi Bölgesi Üzerine Bir Uygulama. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(39), 510-547. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.872809>
- Topal, M. H. (2016). Teşvik Politikalarının Gerekçeleri ve Etkinliği: Kuramsal Bir Yaklaşım. *Uluslararası Bilimler Araştırma Dergisi*. 1(2), 35-51.
- Zafer Kalkınma Ajansı (2023). Uşak İli Genel Sosyo-Ekonomik Görünümü. <https://dokuman.zafer.gov.tr/uiassets/filemanagement/B%C3%96LGEM%C4%B0Z/B%C3%96LGEM%C4%B0ZE%20GENEL%20BAKI%C5%9E/u%C5%9Fak%20%C4%B0li%20Genel%20Sosyoekonomik%20G%C3%B6r%C3%BCn%C3%BCm%C3%BC.pdf> Erişim Tarihi: 23.12.2023

SUMMARY

Objective: Investment incentive policies may vary depending on economics goals and needs. In this incentive system; it is aimed to increase the production of largely imported goods, reduce the development differences between regions, and increase the number of investment support elements in less developed

regions, thus increasing the effectiveness of the support elements. Incentives play an important role in minimizing imbalances between regions due to various factors. It is necessary to encourage investors to increase investments, especially in less developed regions, with an effective regional incentive system. This study aims to evaluate the effects of investment incentives on a regional basis in terms of those who benefit from the incentives. In this way, the situation can be evaluated for the companies operating in the Uşak organized industrial zone, which is preferred as the application location. Uşak province is located in the 3rd Region according to the incentive system, and the incentives provided vary according to the regions. It is aimed to evaluate the adequacy and shortcomings of the incentive system from the perspective of the owners or senior managers of the companies that are in the scope of the organized industry in Uşak province. The aim and scope of the study is to make general evaluations about the effect of organized industrial zone discrimination in investment location selection, the level of knowledge about investment incentives and the effect on production capacities.

Literature Review: There are many theoretical studies in the literature investigating the contributions of incentives to the regional and local economy. However, in this part of the study, empirical studies investigating the perception of companies in organized industrial zones towards incentives, their contribution to exports, employment, market share and growth, and the benefits they provide are included. When looking at recent studies, two studies in particular stand out. Among them, Hamamcı and Kahreman (2020) conducted a survey with 70 participants in their study aiming to determine the benefits of incentives of companies with investment incentive certificates operating in different sectors in Erzurum between 2012 and 2017. In the research, it was concluded that although the support elements offered to the 5th region were not found sufficient by the survey participants, the incentives would significantly benefit the economy of the company and the city. Şık and Süygün (2021) administered a survey to 101 participants to measure the effectiveness of the incentives given for export in the Mersin-Tarsus Organized Industrial Zone. The study determined that the effectiveness of export incentives.

Methodology: The study aimed to estimate the perceptions of companies (Uşak Organized Industrial Textile Companies) about public incentives. For this reason there are variables in the prepared survey consisting of a total of 26 question. The aim is to determine the awareness levels of companies about the public incentives that they benefit. For this purpose, textile companies operating in the organized industrial zone of Uşak province were considered as the sample population of the research. While the survey form was being developed, since there was no national scale study on this subject, that is, there was no survey form available, all international and national studies on the subject were examined and the survey form was designed. The survey was conducted between (01/03/2024) and (30/03/2024) via the Google survey application, and each company was called by phone to provide information about the survey. It has been determined that there are 84 companies in Uşak Organized Industrial Zone. The number of responses to

the surveys sent was 30. 5-point Likert scale was widely preferred in the designed survey, and studies were used to determine the survey questions.

Results and Conclusions: In the analysis, it was aimed to investigate whether there is a difference between the public incentive perception of the companies and various structural characteristics, and within this framework, it was wanted to determine whether the structure of the companies, years of activity and the number of employees of the company affect the public incentive perceptions. Also the answers to the questions asked about the economic results of the incentives provided to companies were evaluated as percentages and it was seen that more than half of the companies participating in the survey agreed that the targeted economic results were achieved with the incentives. Such feedback, especially from those who benefit from incentives, is important and informative information for policy makers. Although this information was provided from a limited research area, results can be obtained and observed with similar surveys for larger audiences in future studies.